

Népszabadság
2016. április 29.

Ukrajna és az atom

A 90-es években az egyik vezető tagja voltam a Világbank azon szakértői csoportjának, amely a G7-ek megbízásából jelentéseket készített az éves csúcstalálkozókra a csernobili atomerőmű végleges bezárásával és a többi ukrán atomerőmű bővítésével és korszerűsítésével kapcsolatos pénzügyi kérdésekről. 1996-tól én képviseltem a Világbankot a csúcstalálkozókat előkészítő megbeszéléseken, s vezetem a Bank ukrainai energiaprogramját. Nagy érdeklődéssel olvastam tehát Éger Ákos fontos cikkét az Ukrajna előregedő atomerőművei által keltett biztonsági kockázatokról. (Ukrajna nem tanul, április 23.)

A szerző aggodalmai alapvetően jogosak, bár némileg túlzók, és nem veszik kellően figyelembe a realitásokat. Először is tisztázni kell, hogy a „nyugdíjkorú” VVER-1000 (könnyűvízes) atomreaktorok korszerűségük és működési biztonságuk szempontjából fényévnnyire vannak az eredetileg katonai célra kifejlesztett Csernobil-típusú és beépített biztonsági rizikóktól szenvedő RBMK-reaktoroktól, amelyekből ma már egy sincs üzemben Ukrajnában.

A cikk azt sugallja, hogy Ukrajnában a következő négy évben az atomerőművek „az eredeti élettartamuk végére érnek”, de Kijev mindenáron működésben akarja tartani őket. Ez nem egészen így van. A 15, jelenleg működő atomreaktor közül 2020-ig csupán hat ér a tervezett üzemi élettartama végére. Persze ez se kevés: a világ egyik legnagyobb nemzeti atomerőművi kapacitásának 44 százalékát teszi ki ez a féltucat blokk. Ekkora kapacitást egyszerűen nem lehet pótolni ilyen rövid idő alatt, különösen egy mély gazdasági válságban levő országban, ahol a szénbányászat javarésztét a kelet-ukrainai szakadárók ellenőrzik és az orosz földgázszállítások gyakorlatilag a nullára estek vissza. Míg a válság előtti évben, 2013-ban csupán 44 százalék volt az atomenergia aránya az összes villamosenergia-termelésben, addig 2015-ben már 57 százalék. Tetszik vagy nem, az ukrán kormány számára az atomenergia-szektor a válságmenedzselés egyik ütőkártyájává és a nemzeti energiabiztonság fő szavatolójává vált. Ezért sem lehet szó kemény erőművi bezárásokról az elkövetkező években.

A cikk túlzottan a nyugati partnerekre (Euratom, EBRD stb.) próbálja a felelősséget hárítani a kivénhedt blokkok működésének meghosszabításáért. Ebben van némi igazság. Például a magát túlélte és a jövőjéért joggal aggódó EBRD számára minden kölcsönzési lehetőség aranyat ér. De azért nem ez a lényeg. Messze nincs annyi rendelkezésre álló pénz és hitelezési hajlandóság a nemzetközi donoroknál, mint amennyire Ukrajnának szüksége lenne előregedett atomerőműveinek élettartam-hosszabbító és biztonságot garantáló beruházásaihoz.

Nem esik szó a cikkben a legnagyobb problémáról, amit annak idején a Világbankban hangsúlyoztunk: nincs megnyugtató atomerőművi biztonság olyan országban (és annak környékén), ahol a nemzeti atomerőművi vállalat pénzügyileg krónikusan csődben van. Pedig abban van az ukrán Energoatom szinte létezése egész ideje alatt, a költségeket nem fedező áramárak miatt. Rengeteg adósság terheli, egyszerűen nem tud kellő erőforrást fordítani az erőművek biztonságának szavatolására. Távlatilag ez a legnagyobb gond. Ezt a nagy belső strukturális problémát kellene végre már megoldani! Nekem nem sikerült, amikor világbankosként Ukrajnában dolgoztam, pedig voltak jó megoldási csomagjaink, csak sajnos vevő nem volt rájuk. Ukrajnának végre már tanulnia kellene az „átmenetben” eltöltött negyed évszázados tengődésből. Egy dolog azonban biztos: az atomerőművek tömeges bezárása nem járható út Ukrajna számára az elkövetkező években.

Dobozi István,
a Világbank volt vezető energia-közgazdásza, jelenlegi főtanácsadója.

@2016 Népszabadság